

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ИЛИМ МИНИСТРЛИГИ**

2015-жылдын 15-сентябрында

Кыргыз Республикасынын

Билим берүү жана илим
министирлигинин
№1179/1

буйругу менен бекитилген

**ЖОГОРКУ ПРОФЕССИОНАЛДЫК БИЛИМ БЕРҮҮНҮН МАМЛЕКЕТТИК БИЛИМ БЕРҮҮ
СТАНДАРТЫ**

580200 “Менеджмент” багыты

Академиялык даража: Бакалавр

Бишкек-2014

580200 "Менеджмент" багыты боюнча учурдагы стандарт экономика тармагындагы билим берүү боюнча базалык ЖОЖ болгон М.Рыскулбеков атындагы Кыргыз экономикалык университетинин алдындагы Окуу-усулдук бирикмеси тарабынан иштелип чыккан

ОУБнын төрөгасы
Асизбаев Р.Э.

---

1. Жалпы жобо

1.1. Кыргыз Республикасынын “Билим берүү жөнүндө” Мыйзамына жана КРнын билим берүү тармагынын башка нормативдик-укуктук актыларына ылайык Кыргыз Республикасынын билим берүү жана илим министрлиги тарабынан 580200 “Менеджмент” багыты боюнча жогорку профессионалдык билим берүүнүн Мамлекеттик билим берүү стандарты иштелип чыгып, Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан бекитилген.

Бакалаврды даярдоо боюнча алардын уюштуруу – укуктук нормасына карабастан, учурдагы Мамлекеттик билим берүү стандартынын аткарылышына, профессионалдык билим берүү программасын ишке ашырууга бардык ЖОЖдор милдеттүү.

1.2. Терминдер, аныктамалар, белгилөөлөр, кыскартуулар.

Жогорку профессионалдык билим берүүнүн учурдагы Мамлекеттик билим берүү стандарты Кыргыз Республикасынын “Билим берүү жөнүндө” Мыйзамына ылайык, терминдер жана аныктамалар, жогорку профессионалдык билим берүү чөйрөсүндөгү эл аралык документтер (иш кагаздар) белгиленген тартипте Кыргыз Республикасы тарабынан кабыл алынат.

- **Негизги билим берүү программасы** – окуу-усулдук документтердин жыйындысы, тартипке салуучу максаттар, күтүлгөн жыйынтыктар, даярдоо багытты боюнча туура келген билим берүү процессин ишке ашырууну уюштуруу жана мазмуну;
- **Даярдоо багыты** – фундаменталдуу даярдоонун жалпылыгынын негизинде интеграциялоочу ар тараптуу профилдеги (адистерди, бакалавр жана магистрлерди) жогорку профессионалдык билимдүү кадрларды даярдоо үчүн билим берүү программасынын бирдиктүүлүгү;
- **Профили** – дал келген профессионалдык ишмердүүлүктүн объектиси же түрүнө болгон негизги билим берүү программасынын багыттуулугу;
- **Тармактар мерчеми** – окуунун, тарбиянын бекитилген максаттарына жана жыйынтыктарына байланыштуу белгилүү бир логикалык аяктоосу бар билим берүү программасынын бөлүгү же окуу сабактарынын бирдиктүүлүгү;
- **Модуль** – окуунун, тарбиянын бекитилген максаттарына жана жыйынтыктарына байланыштуу белгилүү бир логикалык аяктоосу бар окуу сабагынын бир бөлүгү;
- **Компетенциясы** – туура келген тармактагы профессионалдык ишмердүүлүктө сабак үчүн зарыл болгон жеке сапатынын ийкемдүүлүгү, билимдүүлүгү, устаттыгы жана тажрыйбалуулугу;
- **Бакалавр** – негизги билим берүү программасына ылайык 4 жылдан кем эмес нормативдик мөөнөттөгү жогорку профессионалдык билимди ийгиликтүү өздөштүргөн адамга аттестациянын жыйынтыгы боюнча берилүүчү академиялык даража жана аны алгандар кесиби боюнча иш алып бара алат же шайкеш келген багыты боюнча “магистр” деген академиялык даражаны алуу үчүн окуусун уланта алат.
- **Магистр** – негизги билим берүү программасына ылайык 2 жылдан кем эмес нормативдик мөөнөттөгү жогорку профессионалдык

билимди ийгиликтүү өздөштүргөн адамга аттестациянын жыйынтыгы боюнча берилүүчү академиялык даража жана аны алгандар кесиби боюнча иш алып барууга укуктуу же аспирантурада окуусун уланта алат.

- **Кредит** (зачеттук бирдик) – негизги профессионалдык билим берүү программасынын шарттуу өлчөмдөгү эмгек көлөмү.
- **Окуунун жыйынтыгы**– негизги билим берүү программасы (модулу) боюнча окуунун жыйынтыгында алган компетенция.

1.3. Кыскартуулар же белгилөөлөр.

Учурдагы Мамлекеттик билим берүү стандартында төмөнкү кыскартуулар колдонулат.

МБС –Мамлекеттик билим берүү стандарты.

ЖПБ – Жогорку профессионалдык билим берүү.

НБП – Негизги билим берүү программасы.

ОУБ – Окуу – усулдук бирикме.

НБП ТМ– Негизги билим берүү программасынын тармактар мерчеми.

ЖИК – Жалпы илимий компетенция.

ИК – инструменталдык компетенция.

ПК – профессионалдык компетенция.

СИЖМК – социалдык – инсандык жана жалпы маданий компетенция.

2. Колдонуу тармагы.

2.1. Учурдагы Жогорку профессионалдык билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандарты (мындан ары – ЖПБ МБС) 580200 “Менеджмент” багытындагы бакалаврды даярдоо боюнча негизги билим берүү программасын милдеттүү түрдө ишке ашырууда нормалардын, эрежелердин жана талаптардын бирдиктүүлүгүн көрсөтөт жана окуу уюштуруучу-усулдук документтерин иштеп чыгуу үчүн, Кыргыз Республикасынын аймагында лицензиясы бар же мамлекеттик аккредитациядан (аттестациядан) өткөн уюштуруучу-укуктук формаларына карабастан бардык билим берүү уюмдары жогорку профессионалдык билим берүүчү жайлардын (мындан ары ЖОЖдор) негизги билим берүү программасын өздөштүрүү сапатын баалоо үчүн негиз болуп эсептелет

2.2. 580200 “Менеджмент” багыты боюнча ЖПБнүн МБСнын негизги колдонуучулары болуп төмөнкүлөр эсептелет:

- администрация жана ЖОЖдун илимий-педагогикалык курамы (профессордук-окутуучулук курам, илимий кызматкерлер), өзүнүн окуу жайынын иштелмелери үчүн жоопкерчиликтүү адамдар, адистиктин багыты жана даярдоо деңгээли боюнча техникалык жана социалдык чөйрөнүн, илимдин жетишкендигин эсепке алуу менен негизги профессионалдык билим берүү программасын натыйжалуу ишке ашыруучулар жана жаңыртуучулар;
- студенттер, адистиктин багыты жана даярдоо деңгээли боюнча ЖОЖдун негизги билим берүү программасын өздөштүрүү боюнча өзүнүн окуу ишмердүүлүгүн натыйжалуу ишке ашыруу үчүн жоопкерчиликтүү адамдар;

- кесиптик ишмердүүлүккө шайкеш келген чөйрөдөгү адистердин жана жумуш берүүчүлөрдүн бирикмеси;
- Кыргыз Республикасынын билим берүү чөйрөсүндөгү мамлекеттик органдардын аткаруу бийлигинин тапшырмасы боюнча негизги билим берүү программасын иштеп чыгууну камсыз кылуучу кеңеш жана окуу-усулдук бирикме;
- жогорку кесиптик билим берүүнү каржылоо жагын камсыз кылуучу аткаруу бийлигинин мамлекеттик органы;
- жогору кесиптик билим берүү системасындагы мыйзамдуулуктун сакталышы үчүн текшерүүнү камсыз кылуучу аткаруу бийлигинин мамлекеттик органы, жогорку кесиптик билим берүү чөйрөсүндөгү аттестация, аккредитацияны жана сапатты текшерүүнү иш жүзүнө ашыруучулар;
- 580200 Менеджмент багыты боюнча даярдоону ишке ашыруучу жогорку окуу жайлар жана багыттарды даярдоодо тандоо тууралуу чечим кабыл алуучу абитуриенттер;

2.3. Абитуриенттердин даярдык деңгээлине болгон талап.

2.3.1. Орто жалпы билими же орто кесиптик (жогорку кесиптик) билими бар “бакалавр” академиялык даражасын алуу менен бирге жогорку кесиптик билим алууга талаптанган абитуриенттин билим деңгээли.

2.3.2. Абитуриенттин орто жалпы билими же орто кесиптик билими (же жогорку профессионалдык билими) тууралуу жазылган мамлекеттик үлгүдөгү документи болушу керек .

2.3.3. 580200 Менеджмент багыты боюнча бакалаврды даярдоонун негизги билим берүү программасы үчүн абитуриенттердин кирүү аттестациясындагы предметтердин тизмеси жана талабы Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги тарабынан аныкталат.

3. Даярдоо багытынын жалпы мүнөздөмөсү.

3.1. Кыргыз Республикасында 580200 “Менеджмент” багытын даярдоо боюнча төмөнкүлөр ишке ашырылат:

- ЖПБнүн НБПсы боюнча бакалаврларды даярдоо:

Бакалаврларды даярдоо боюнча ЖПБнүн НБПсын толугу менен өздөштүргөн жана бекитилген тартипте мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациядан ийгиликтүү өткөн ЖОЖдун бүтүрүүчүлөрүнө “бакалавр” академиялык даражасын ыйгаруу менен бирге жогорку билими тууралуу диплом берилет.

3.2. Күндүзгү окуу формасы боюнча жалпы орто же орто кесиптик билими барлар үчүн 580200 “Менеджмент” багыты боюнча бакалаврларды даярдоодо ЖПБнүн НБПсын өздөштүрүүнүн нормативдик мөөнөтү 4 жылды түзөт.

Күндүзгү-сырттан (кечки) окуу жана сырттан окуу формасы, ошондой эле ар түрдүү окуунун формасын айкалыштырган дистанттык билим берүү технологиясын колдонуу боюнча бакалаврларды даярдоодо ЖПБнүн НБПсын өздөштүрүү мөөнөтү ЖОЖ аркылуу, бекитилген нормативдик күндүзгү окуу формасынын өздөштүрүү мөөнөтүнө салыштырмалуу бир жылга узартылат.

Бакалаврларды даярдоодо ЖПБнүн НБПсын өздөштүрүүнүн башка нормативдик мөөнөтү Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан бекитилет.

3.3. Бакалаврларды даярдоо ЖПБнүн НБПсын өздөштүрүүнүн жалпы эмгек көлөмү 240тан кем эмес кредитке (зачеттук бирдикке) барабар.

Күндүзгү окуу формасы боюнча ЖПБнүн НБПнын эмгек көлөмү окуу жылы үчүн 60тан кем эмес кредитке (зачеттук бирдикке) барабар.

Бир окуу семестринин эмгек көлөмү 30 кредитке (зачеттук бирдикке) барабар. (окуу процессинин эки семестрлик түзүлүүсүн алганда).

Бир кредит (зачеттук бирдик) студенттин окуу ишинин 30 саатына барабар (анын аудиториялык, өз алдынча иштөөсүн жана бардык аттестациялык түрүн кошкондо)

Күндүзгү-сырттан (кечки) жана сырттан окуу формасы боюнча НБПсынын ошондой эле, ар тараптуу окутуунун шайкештигине болгон дистанциялык (аралык окутуу) билим берүү технологиясын колдонуунун эмгек көлөмү бир окуу жылга 48 сааттан кем эмес кредитти (зачеттук бирдикти) түзөт.

3.4. Окутуу жана тарбия берүү тармактарында 580200 "Менеджмент" багытын даярдоо боюнча ЖПБнүн НБПсынын максаты.

3.4.1. Окутуу тармактарында 580200 "Менеджмент" багытын даярдоо боюнча ЖПБнүн НБПсынын максаты болуп төмөнкүлөр эсептелет;

Социалдык-экономикалык билимдин негизинде тармактарда даярдоо, бакалаврлардын деңгээлинде жогорку профессионалдык тармакта билим алуу, бүтүрүүчү тандаган ишмердүүлүк чөйрөсүндө ийгиликтүү иштеп кетүүгө мүмкүнчүлүк берүү, профилдештирилген ар тараптуу компетенцияга ээ болуу, ага социалдык мобилдүүлүккө жана эмгек рыногундагы туруктуулукка мүмкүндүк берүү. Башкаруу чечимдерин иштеп чыгууга жана кабыл алууга, уюмдардын ийгиликтүү өнүгүшүн камсыз кылууга жөндөмдүү менеджерлерди даярдоо.

3.4.2. 580200 "Менеджмент" багытын даярдоо боюнча студенттерге тарбия берүү тармактарында ЖПБнүн НБПсынын максаты болуп төмөнкүлөр эсептелет:

Студенттердин социалдык-инсандык сапатынын түзүлүшү: максатка умтулгандыгы, уюштуруучулугу, эмгекти сүйө билүү, жоопкерчилиги, атуулдугу, коммуникативдүүлүгү, толлеранттуулугу, жогорку маданияттуулугу (ж.б.у.с.)

3.5. Бүтүрүүчүнүн профессионалдык ишмердүүлүк тармагы.

580200 "Менеджмент" багытында даярдоо боюнча бүтүрүүчүлөрдүн профессионалдык ишмердүүлүк тармагына төмөнкүлөр кирет:

- Башкаруу аппаратынын ар түрдүү кызматтарында (коммерциялык, коммерциялык эмес, мамлекеттик жана муниципалдык) аткаруучу же кенже деңгээлдеги жетекчиликтеги бүтүрүүчүлөр иштеген бардык уюштуруу-укуктук формасындагы уюмдар
- Мамлекеттик жана муниципалдык башкаруу органдары
- Өзүнүн жеке ишин түзгөн жана өнүктүргөн ишкер катары таанылган бүтүрүүчүлөр иштеген структуралар (түзүмдөр)
- Жалпы билим берүүчү мекемелер, башталгыч кесиптик билим берүү мекемелери, орто кесиптик, жогорку профессионалдык жана кошумча кесиптик билим берүү мекемелери.

Негизинен бакалаврлар даярдалуучу кесиптик ишмердүүлүктүн конкреттүү түрү жогорку окуу жай менен бирдикте билим алып жаткандар, ЖОЖдун илимий педагогикалык жамааты жана жумуш берүүчүлөр бирикмеси тарабынан аныкталат.

3.6. Бүтүрүүчүнүн профессионалдык ишмердүүлүгүнүн объектиси

Даярдоонун 580200 "Менеджмент" багыты боюнча бүтүрүүчүлөрдүн профессионалдык ишмердигинин объектиси болуп төмөнкүлөр эсептелет.

- уюштуруу-укуктук формадагы ар түрдүү уюмдарды башкаруу процесси
- мамлекеттик жана муниципалдык башкаруу процесси

3.7. Бүтүрүүчүнүн профессионалдык ишмердүүлүктүн түрлөрү:

- уюштуруучу-башкаруучулук;
- маалыматтык - аналитикалык
- илимий-изилдөөчүлүк,
- аткаруучулук
- өндүрүштүк-техникалык
- ишкердүүлүк
- педагогикалык.

3.8. Бакалаврдын профессионалдык ишмердүүлүк милдеттери:

а) уюштуруучу-башкаруучулук ишмердүүлүгү

- уюмдардын стратегиясын иштеп чыгуу жана ишке ашырууга катышуу;
- бөлүмдөрдүн кезектеги ишмердүүлүгүн пландаштырууда ыкчам мүнөздөгү комплекстүү иш чараны иштеп чыгуу жана ишке ашырууга катышуу;
- иштин конкреттүү түрлөрүн жүзөгө ашыруу үчүн аткаруучулардын иштерин уюштуруу;
- жумушчулардын, топтун (команданын), бөлүмчөлөрдүн ишмердүүлүгүн көзөмөлгө алуу;
- уюмдардын персоналдарын мотивдештирүү жана стимулдаштыруу;

б) маалыматтык-аналитикалык;

- башкаруу чечимдердин кабыл алуу үчүн уюмдардын сырткы жана ички чөйрөсүнүн факторлору тууралуу маалыматтарды жыйноо, иштеп чыгуу жана талдоо;
- уюмдардын ички маалыматтык системасын түзүү жана маалыматтар базасын киргизүү;

- маалыматтык-аналитикалык ишмердүүлүк жыйынтыктары боюнча отчетторду даярдоо;
- в) илимий-изилдөөчүлүк ишмердүүлүк;**
  - ишкананын жана тармактырдын өнүгүү абалын үйрөтүү жана талдоо;
  - түзүмдүк бөлүмдөрдүн башкаруу тармагында изилдөө иштерин жүргүзүү;
  - профессионалдык чөйрөдө изилдөө иштерине прикладдык ыкмаларды колдонуу;
- г) аткаруучулук ишмердүүлүгү;**
  - иш кагаздардына жана документтерди жүргүзүүгө киришүү;
  - уюштуруу чечимдерин ишке ашырууга катышуу;
- д) өндүрүштүк-технологиялык;**
  - айрым өндүрүштүк – чарба процесстерин уюштуруу
  - өндүрүштүк-технологиялык ишмердүүлүктү уюштуруу маселелери боюнча чечимдерди кабыл алуу жана даярдык көрүүгө катышуу;
- ж) ишкердик-ишмердүүлүгү;**
  - бизнес – пландарын иштеп чыгуу;
  - ишкердик ишмердүүлүктү уюштуруу;
  - ишкердик ишмердүүлүгүндө атаандаштыкка жөндөмдүүлүктү жана экономикалык натыйжалуулукту баалоо;
- з) педагогикалык ишмердүүлү;**
  - жалпы билим берүүчү мекемелеринде баштапкы жана орто профессионалдык билим берүү мекемелеринде алган базалык билимдерин берүү;

4. НБПсын ишке ашыруу шартындагы жалпы талаптар.

4.1.НБПсын ишке ашырууда ЖОЖдун укугуна жана милдетине болгон жалпы талаптар.

4.1.1. ЖОЖдор багыттар боюнча даярдоонун НБПсын өз алдынча иштеп чыгышат. Эмгек рыногунун керектөөсүн эсепке алганда Кыргыз Республикасынын багыттарды даярдоо боюнча МБСтына ылайык НБПсы иштелип чыгат.

ЖОЖдор билим берүүнүн сапатын камсыз кылуу кепилдиги боюнча сунуштарга таянуу менен илимдин, маданияттын экономиканын, техниканын, технологиянын жана социалдык чөйрөлөрдүн өнүгүүсүн эске алуу менен НБПсын жыл сайын жаңыртууга милдеттүү. Алар төмөнкүлөр боюнча:

- бүтүрүүчүлөрдү даярдоо сапатын камсыз кылуу боюнча стратегияларды иштеп чыгууда;
- билим берүү программаларын мезгил-мезгили менен рецензиялап, мониторингде көрсөтүүдө;
- макулдашылган так критерийлердин негизинде студенттердин билимин жана жөндөмүн, бүтүрүүчүнүн компетенттүүлүк деңгээлин баалоодо объективдүү жыйынтык чыгаруусун иштеп чыгууда;
- окутуучулук курамдын сапатын жана компетенттүүлүгүн камсыз кылууда;

- бардык иштелип жаткан билим берүү программаларын, аларды колдонуунун натыйжалуулугун, анын ичинде окуп жаткандардан сурак жүргүзүү жолун текшерүү ресурстарынын жеткиликтүүлүгүн камсыз кылууда;
- өзүнүн ишмердүүлүгүн (стратегиясын) баалоо үчүн макулдашылган критерийлер боюнча өзүн - өзү изилдөө иштерин үзгүлтүксүз жүргүзүп туруу жана башка билим берүү мекемелери менен салыштырууда;
- өзүнүн жаңычылдыгы, пландары, ишмердүүлүк жыйынтыктары тууралуу коомчулукка маалымат жеткирүүдө;

4.1.2. Студенттерди жана бүтүрүүчүлөрдү даярдоо сапатын баалоодо алардын кезектеги, аралык жана жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациясы киргизилиши керек. Студенттерди жана бүтүрүүчүлөрдү аттестациялоо үчүн алардын өз алдынча жетишкендиктерин этап аркылуу бөлүү же алган билимдеринин деңгээлин жана илим жөндөмдүүлүгүн баалоочу типтүү тапшырмалар, текшерүү иштери, тесттер жана башка баалоочу каражаттардын базасын түзүүчү НБПсына ылайык жыйынтыктоочу акыркы талаптар аркылуу баалоо жүргүзүлөт. Баалоо каражаттарынын базасы иштелип чыгат жана ЖОЖ тарабынан бекитилет.

Бүтүрүү квалификациялык ишинин көлөмүнө, мазмунуна жана түзүлүшүнө болгон талап, ЖОЖдун бүтүрүүчүлөрүнүн "Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациясы жөнүндө" Токтомун эске алуу менен жогорку окуу жай тарабынан аныкталат.

4.1.3. Бүтүрүүчүнүн социалдык жеке компетенттүүлүгүн түзүүдө НБПсын иштеп чыгууда ЖОЖдун мүмкүнчүлүгү аныкталышы керек (мисалы: социалдык бирге аракеттенүү компетенциясы, өз алдынча уюштуруу жана өзүн-өзү башкаруу, системалык- ишмердүүлүк мүнөзүндөгү). ЖОЖдор арасында социалдык - маданий чөйрөнү түзүүгө, студенттин ар тараптуу өнүгүшү үчүн зарыл болгон шарттарды түзүүгө ЖОЖ милдеттүү.

ЖОЖ окуу процессинин социалдык-тарбиялык компоненттин өнүгүүсүнө, студенттик өзүн-өзү башкаруу коомдук уюмдарынын иштерине, спорттук жана чыгармачыл клубдарга, студенттик илимий коомдорго катышуунун өнүгүшүнө жардам (мүмкүндүк) берүүгө милдеттүү.

4.1.4. Ар бир тармактык мерчемдин (ТМ) вариативдүү бөлүгүнүн үчтөн бир бөлүгүнөн кем эмес көлөмдөгү студенттердин тандоо боюнча сабагын ЖОЖдун НБПсы камтыш керек. Студенттердин тандоо боюнча сабактарын түзүү эрежесин ЖОЖдун Окумуштуулар кеңеши бекитет.

4.1.5. Окуу программасын түзүүдө студенттердин катышуу мүмкүнчүлүгүн ЖОЖ камсыз кылууга милдеттүү.

4.1.6. НБПсын түзүүдөгү студенттин укуктары жана милдеттери менен ЖОЖ тааныштырууга, студенттер тарабынан тандалган сабактын эмгек өлчөмүнүн суммасы окуу планда каралган көлөмдөн кем болбостугун, алар үчүн сөзсүз түрдө экенин түшүндүрүүгө милдеттүү.

4.2. НБПсын ишке ашырууда студенттин укуктарына жана милдеттерине болгон жалпы талаптар.

4.2.1. Студенттер окуу мезгилинин көлөмүндө НБПсында каралган конкреттүү сабакты тандоого, студенттер тарабынан тандалган окуу сабагын өздөштүрүүгө укугу бар.

4.2.2. Студент өзүнүн окуу жайынын билимин өнүктүрүүдө тандап алган сабагы боюнча анын келечектеги кесибине (адистигине) болгон таасири боюнча консультация алууга укуктуу.

4.2.3. Социалдык-инсандык жана жалпы маданий компетенцияны өнүктүрүүнүн бөлүгү болгон НБПсын өздөштүрүү жыйынтыктарына жетүү максатында студенттер коомдук уюмдун иштерине, спорттук жана чыгармачыл клубдарга, студенттик илимий коомдорго студенттин өзүн-өзү башкарууну өнүктүрүүнүн иштерине катышууга милдеттүү.

4.2.4. Студенттер ЖОЖдун НБПсында каралган бардык тапшырмаларды бекитилген мөөнөттө аткарууга милдеттүү.

4.3. Студенттин окуу жүгү, аудиториялык, аудиториядан сырткаркы (өз алдынча) окуу ишинин бардык түрүн кошкондо жумасына окуу жүгүнүн максималдык көлөмү 45 саат менен бекитилет.

Күндүзгү окуу формасынын аудиториялык сабактарынын көлөмү жумасына, ЖПБнүн деңгээлинде жана даярдоо багытынын спецификасын эсепке алганда, ар бир окуу сабагын үйрөөнүүгө бөлүнгөн жалпы көлөмдүн 50% пайызынын чегинде, МБСы аныкталат.

4.4. Күндүзгү – сырттан (кечки) окуу формасынын аудиториялык сабагынын көлөмү жумасына 16 сааттан кем эмес болуш керек.

4.5. Сырттан окуу формасындагы студент окутуучу менен жылына 160 сааттан кем эмес көлөмдөгү сабакты камсыз кылышы керек.

4.6. Окуу жылындагы каникулдук убакыттын кыш мезгилиндеги эки жумадан кем эмес убакытты кошгондо жалпы көлөмү 7-10 жуманы түзүш керек.

5. Бакалаврларды даярдоодо НБПсына болгон талап.

5.1. Бакалаврларды даярдоодо НБПсын өздөштүрүү жыйынтыктарына болгон талап.

580200 Менеджмент багытын даярдоо боюнча бүтүрүүчү, профессионалдык ишмердүүлүктүн милдеттерин жана НБПсынын максаттарына ылайык “бакалавр” академиялык даражасын алуу менен төмөнкү компетенцияларга ээ болушу керек:

а) универсалдуу (ар тараптуу)

- жалпы илимий (ЖИК)

- курчап турган дүйнө жүзү тууралуу илимий билимдин бирдиктүү системасын билүү, жашоонун, маданияттын баалуулугун билүү жөндөмдүүлүгү, (ЖИК-1);

- профессионалдык милдеттерди аткарууда экономикалык, математикалык, табигый, гуманитардык илимдердин базалык жоболорун колдонуу жөндөмдүүлүгү (ЖИК-2);

- заманбап жана маалыматтык технологияны колдонуу менен жогорку деңгээлде өз адынча жаңы илим-билимге ээ болуу жөндөмдүүлүгү (ЖИК-3);

- өзүнүн ишмердүүлүгүндө нормативдик укуктук иш кагаздарын (документтерди) колдоно билүү. (ЖИК-4);

- салттык жана заманбап идеяларды түшүнүп, колдоно билүү, аларды ишке ашыруу жолдорун таба билүү жана изилдөө ишмердүүлүгүнүн базалык ыкмаларын пайдалануу менен долбоордо иштөөгө катышуу жөндөмдүүлүгү (ЖИК-5);

- өзүнүн эмгегин, ишмердүүлүгүнүн жыйынтыгын илимий негизде өз алдынча баалоо жөндөмдүүлүгү (ЖИК-6);

- инструменталдык (ИК);

- коюлган максаттын жана ага жетүү жолдорун тандоодо маалыматты кабыл алуу, жалпылоо жана талдоого жөндөмдүүлүгү (ИК-1);

- оозеки жана жазуу сөзүн мамлекеттик жана расмий тилдерде логикалык ыраттуулукта, аргументтүү жана түшүнүктүү түзө билүү жөндөмдүүлүгү (ИК-2),

- социалдык пикир алышуу деңгээлинде чет тилдерден бирди билүү (ИК-3);

- иштиктүү мамилени ишке ашыруу жөндөмдүүлүгү: эл астына чыгып сүйлөө, сүйлөшүүлөр, кеңешмелерди өткөрүү, иштиктүү кат алышуу, электрондук коммуникация (ИК-4);

- маалыматтарды сактоо жана иштеп чыгуу каражаттарды алуу жана негизги ыкмаларын билүү, глобалдык компьютердик түйүндөрдө жана бириктирилген маалыматтык системадагы маалыматтарды башкаруу каражаты катары компьютер менен иштөө жөндөмдүүлүгү (ИК-5);

- уюштуруучулук чечимдерди иштеп чыгууга катышуу жөндөмдүүлүгү (ИК-6);

- социалдык-инсандык жана жалпы маданий (СИЖМК);

- коомдо кабыл алынган моралдык жана укуктук нормалардын негизинде социалдык өз ара аракеттешүүгө, адамдарга сый мамиледе болуу, башка маданиятка толеранттуулук жөндөмдүүлүгү, өнөктөштүк мамилени колдоого даяр болуу (СИЖМК-1);

- өзүнүн кадыр-баркына жана кемчиликтерине сынчыл көз карашта баа берүү, адеп-ахлагын өстүрүүнүн жолун билүү жана кемчиликтерин жоккуга жөндөмдүүлүгү (СИЖМК -2);

- атуулдук демократиялык коомдун баалуулуктарынын негизиндеги сүйлөшүүлөргө жөндөмдүүлүгү жана даярдыгы, жигердүү атуулдук позицияны ээлей билүү жөндөмдүүлүгү (СИЖМК -3);

- таза жашоо үчүн зарыл болгон жаратылышты коргоо жана ресурстарды туура пайдаланууда алган билимди колдоно билүү жөндөмдүүлүгү; (СИЖМК-4);

- жааматта жана дисциплинардык долбоордо иштөө жөндөмдүүлүгү (СИЖМК -5);

б) Профессионалдык (ПК)

- уюштуруу-башкаруучулук ишмердүүлүгүндө

- коюлган максатка жетүү үчүн мотивдештирүү, лидерлик жана бийликтин негизги теориясын колдоно билүү (ПК-1);
- чыр-чатак кырдаалдарында ар түрдүү ыкмаларды билүү (ПК-2);
- уюштуруу-башкаруучулук чечимдерди кабыл алуунун шартын жана жыйынтыгын баалоо жөндөмдүүлүгү (ПК-3);
- уюмдун функционалдык стратегиясын иштеп чыгууга катышуу жана ишке ашырууга багытталган иш чараларды пландаштыруу жана жүзөгө ашыруу (ПК-4);
- дивиденттик саясатты жана капиталдын структурасын түзүү, каржылоо чечимдерди кабыл алуу, капиталдын жүгүртүлүшүн

башкаруу, активдердин нарктык баасы үчүн каржы менеджментинин негизги ыкмаларын колдоно билүү (ПК-5);

- адамзат ресурстарын уюштурууну башкаруу стратегиясын иштеп чыгууга катышуу жана ишке ашырууга багытталган иш чараларды жүзөгө ашыруу жөндөмдүүлүгү (ПК-6);
- персоналдарды башкаруунун базалык технологиясын өздөштүрө билүү (ПК-7);
- уюмдун стратегиясын иштеп чыгууда жана ишке ашырууда социалдык жоопкерчилик аспектилерин эске алуу жөндөмдүүлүгү (ПК-8);
- ишкананын (уюмдун) жаңычыл ишмердүүлүгүн башкаруу, инновациялык ыкмаларды иштеп чыгуу жана киргизүү, жаңычылдын социалдык-экономикалык натыйжалуулугун жана инновациялык тобокелчиликти эсептөөнү ишке ашыруу жөндөмдүүлүгү (ПК-9);
- макроэкономикалык чөйрөнүн таасирин жана уюмдарды функциялаштырууда мамлекеттик жана муниципалдык башкаруу органдарынын ишмердүүлүгүн баалоо жөндөмдүүлүгү (ПК-10);
- профессионалдык ишмердүүлүктө каржы, насыя жана акча жүгүртүү тармагында билимин колдоно билүү жөндөмдүүлүгү (ПК-11);

маалыматтык – аналитикалык ишмердүүлүк тармагында:

- экономикалык ой жүгүртүү жөндөмдүүлүгү (ПК-12);
- экономикалык жыргалчылык жана суроо талапты түзүүдө керектөөчүлөрдүн мамилесин талдоо жөндөмдүүлүгү (ПК-13);
- рыноктук жана тобокелге, атаандаштык чөйрөгө талдоо жүрүзүү маркетингдик изилдөө өткөрүү жөндөмдүүлүгү (ПК-14);
- башкаруу чечимдерин кабыл алууда жана экономикалык, каржылык жана уюштуруу – башкаруучулук моделдерди түзүүдө сандык жана сапаттык талдоонуну ыкмаларын колдоно билүү (ПК-15);
- социалдык-экономикалык кырдаалдар жана кубулуштар жөнүндө ата мекендик жана чет элдик статистика маалыматтарын талдоо, социалдык-экономикалык көрсөткүчтөрдүн кезектеги өзгөрүү тенденциясын алып чыгуу жөндөмдүүлүгү (ПК-16);
- иштиктүү маалыматтарды иштеп чыгуу ыкмаларын жана программалык каражаттарды билүү, маалыматтык технология кызматтары менен карым-катнаш түзө билүү, биргелешкен маалыматтык системаларды натыйжалуу колдоно билүү жөндөмдүүлүгү (ПК-17);
- эсеп саясатын жана уюмдун каржылык отчеттуулугун түзүү үчүн каржы учетунун негизги принциптерин жана стандартын колдоно билүү жөндөмдүүлүгү (ПК-18);
- рыноктук маалыматтарды жыйноо, жалпылоо жана талдоо ыкмаларын, ар түрдүү экономикалык шарттагы фирмалардын пайда болуу мыйзамченемдүү жолдорун, ээлик кылуучу субъектилердин чыгарган чечимдерин жана мамилесин аңдай билүү (ПК-19);
- башкаруу чечимдерин кабыл алуу кырдаалында статистикалык талдоо ыкмаларын колдонуу жөндөмдүүлүгү (ПК-20);

- каржылык пландаштыруу жана прогноздоштуруу техникасын билүү жөндөмдүүлүгү (ПК-21);

илимий – изилдөө ишмердүүлүк тармагында:

- илимий-техникалык маалыматтарды экономика жана менеджмент тармагындагы алдыңкы ата мекендик жана чет элдик тажрыйбаны чогултуу, иштеп чыгуу, талдоо жана жалпылаштыра билүү (ПК-22);
- аткаруучу катарында айрым бөлүмдөр (этаптар, тапшырмалар) боюнча илимий-изилдөө иштерин жүргүзүү жөндөмдүүлүгү (ПК-23);

аткаруучулук ишмердүүлүк тармагында:

- иш кагаздардын жана иштиктүү сүйлөшүүнү жүргүзө билүү (ПК-24);
- кабыл алынган уюштуруу чечимдерин ишке ашыруу жөндөмдүүлүгү (ПК-25);

өндүрүш-технологиялык ишмердүүлүк тармагында:

- уюмдардын өндүрүштүк (операциялык) ишмердүүлүктү башкарууда стратегиялык, тактикалык жана ыкчам чечимдерди кабыл алуу ыкмаларын билүү (ПК-26);
- профессионалдык ишмердүүлүктө жаңычылдыкты колдоно билүү (ПК-27);

ишкердик – ишмердүүлүк тармагында:

- жеке ишин ачууга жөндөмдүүлүгү (ПК-28);
- жаңы рыноктук мүмкүнчүлүктөрдү табуу жана баалоо, бизнес-идеясын түзө билүү, бизнес-планды (ишмердүүлүктүң, продукциянын багытын) иштеп чыгуу (ПК-29);
- ишкердик ишмердүүлүктү жүзөгө ашыруунун ички жана сырткы чөйрөсүнүн факторлорун баалоо (ПК-30);

педагогикалык ишмердүүлүк тармагында:

- баштапкы жана орто кесиптик деңгээлдеги билим берүү мекемелериндеги программаларды жана окуу-усулдук материалдарды колдонуу менен башкаруу сабактарын окутуу жөндөмдүүлүгү (ПК-31);
- башкаруу сабактарын камсыз кылууда окуу-усулдук материалдарын иштеп чыгууга катышуу жөндөмдүүлүгү (ПК-32);

5.2. Бакалавриаттын негизги билим берүү программасынын түзүлүшүнө болгон талаптар.

Бакалаврды даярдоонун НБПСы төмөнкү окуу мерчемдерин үйрөнүүнү караштырат.

- Б.1. – гуманитардык, социалдык жана экономикалык мерчем;
 Б.2. – математикалык жана табигый илимдер мерчеми;
 Б.3. – профессионалдык мерчем;

Бөлүмдөр:

- Б.4. – дене тарбия
 Б.5. – практика же илимий-изилдөөчүлүк иш
 ЖОЖ тарабынан бекитилген ар бир сабактын мерчеми базалык (милдетүү) жана вариативдүү (профилдик) бөлүк болуп бөлүнөт.

Вариативдүү (профилдик) бөлүк студенттин билим жөндөмдүүлүгүнүн кеңейишине жана тереңдешине мүмкүндүк берет, аныкталган базалык сабактардын мазмуну ЖОЖдон кийинки профессионалдык билим берүү программасы боюнча студент өзүнүн алган адистигине ылайык “магистр” академиялык даражасын алуу үчүн, ЖПБнүн кийинки деңгээлинде ишмердиктин терең билимине жана устаттыгына ээ болот. Вариативдүү (профилдик) бөлүк эки бөлүмдөн турат: Жогорку окуу жайдын компоненттери жана студенттердин тандоосу боюнча сабактары.

НБП ТМ нин коду	Окуу мерчемдери, бөлүктөрү жана аны өздөшүрүүдөгү долбоорлоочу жыйынтыктар.	Зачеттук бирдиктин эмгек көлөмү		Болжолдуу программаны иштеп чыгуу үчүн сабактардын тизмеси, окуу китептери жана окуу куралдары	Компетенцияларды түзүүчү коддор.
		Зачеттук бирдик	сааттар		
Б.1.	Гуманитардык, социалдык жана экономикалык мерчемдер	36	1080		
	Базалык бөлүк	26	780		
	<p>Базалык бөлүмдүн мерчемдерин үйрөнүү жыйынтыгында окугандар төмөнкүлөрдү билүүсү зарыл:</p> <p>билүү:</p> <ul style="list-style-type: none"> - инсан катары калыптануу шартында анын эркиндигин, өмүрүн, жаратылышты, маданиятты сактоо жоопкерчилиги; - тарыхый жана регионалдык маданияттын түрүн, анын динамикасын, иш жүзүндөгү ар түрдүү маданий тармактардын негизги жетишкендиктерин, XX кылымдагы маданияттын жетишкендигин; - тарыхый кырдаалдардын этаптары жана мыйзамченемдүүлүгү, дүйнөлүк жана ата мекендик экономикалык тарыхтын негизги окуялары жана кырдаалдары; - негизги философиялык түшүнүктөр жана категориялар, жаратылыштын, коомдун жана ой жүгүртүүнүн мыйзамченемдүү өнүгүшүн; - социалдык психологиянын негизи, инсандар аралык мамиле психологиясы, чакан жана чоң топтордун психологиясы; - коомдун маданий-тарыхый өнүгүүсүнүн негизги этаптары, социалдык өзгөрүүнүн механизмдери жана формалары; - "Манас" эпосунун дүйнөлүк маданияттагы кайталгангыс орду, негизги мазмуну жана 			<p>Б1.1.Кыргыз (орус) тилдери</p> <p>Б1.2.Чет тилдери</p> <p>Б1.3.Ата Мекен тарыхы</p> <p>Б1.4.Философия</p> <p>Б1.5.Манастаануу</p>	<p>ЖИК-1</p> <p>ЖИК-2</p> <p>ЖИК-5</p> <p>ЖИК-6</p> <p>ИК-2</p> <p>ИК-3</p> <p>ИК-4</p> <p>СИЖК-3</p>

Манастын осуяты

Колдоно билүү;

- өткөн тарыхка болгон баалуу мамилеге тиешелүү суроолор боюнча өзүнүн көз карашын далилдеп жана айта билиш керек;
- адамдын жашоосунда жана коомдогу орду менен ролун, маданияттын маңызын мүнөздөй билүү;
- кептик байланыштын тиги же бул формасындагы тексттерди редакциялоону;
- адистик боюнча адабияттардын түп нускасы менен иштөөнү;
- сөздүк менен иштөөнү (транскрипцияны (ариптердин системасы) окууга, сөздүн тике жана кыйыр маанисин ажырата билүү, фразеологиялык (сөз айкаштарды) бирдиктин маанисин табуу) .
- дүйнөлүк тарыхый кырдаалдарды түшүнө билүү, коомдо болуп жаткан кубулуштарды жана кырдаалдарды талдай билүү.
- интеллектуалдык өнүгүү үчүн ыкмаларды жана каражаттарды колдоно билүү, маданий деңгээлди, профессионалдык компетентин жогорулатуу.
- кесиптик ишмердикте жана адамдар арасында мамиле түзүүдө чет тилди колдоно билүү;
- эпостун социалдык, маданий жана философиялык түшүнүктөрүнө ой жүгүртөдө атуулдук позициячын билдире алуу;

айта билүү

- философиянын (ар түрдүүлүгүн) бөтөнчөлүгүн билүү, маданияттагы анын ордун, дүйнөдөгү илимий, философиялык жана диний көрүнүштөрүн, адам жашоосунун маани-маңызын милдетин;
- инсандык калыптануу шарты тууралуу анын эркиндигин, өмүрүн, жаратылышты,

	<p>маданиятты сактоо жоопкерчилигин;</p> <ul style="list-style-type: none"> - тарыхта жана адам баласынын жүрүм-турумундагы зордук-зомбулуктун же анын жоктугунун ролун түшүнүү, адамдын өзүнө же башкага болгон (нравалык) адеп - ахлактык жоопкерчилиги; - турмуштук жана профессионалдык байланышта элдин алдына чыгып сүйлөөдө кептик ишмердикти колдоно билүү чеберчилиги; - иштиктүү кат альшууда келишим, макулдашуу, патент формалары тууралуу билүү; - башкаруучулук ишмердүүлүктө иш кагаздардын текстин даярдоо чеберчилигин билүү; - адистиги боюнча чет тилдик терминологиянын негизин түшүнүү; - адистик боюнча адабияттарды реферат жана анотациянын негизинде жаза билүү; - тилдер аралык лингвистикалык байланыш ыкмасы менен өз алдынча текстти стилистикалык жактан түзө билүү чеберчилиги; - кыргыз элинин тарыхын жана маданиятын, "Манас" эпосу тууралуу билим деңгээлинин жетиштүүлүгү; 				
	Вариативдүү бөлүк (билим, чеберчилик, жөндөмдүүлүк ЖОЖдун НБПсы аркылуу аныкталат.	10	300		
Б.2.	Математикалык жана табигый илимдер мерчеми.	32	960		
	Базалык бөлүм	22	660		
	Базалык бөлүмдүн мерчемдерин үйрөнүү жыйынтыгында окугандар төмөнкүлөрдү билүүсү зарыл: Билүү; - математикалык анализдин негизги түшүнүгүн жана ыкмасын, сызыктык алгебраны, аналитикалык геометрияны, өзгөрмө комплекстүү функциянын теориясын, дискреттик математика, дифференциалдуу теңдеме, ыктымалдык теориясын			Б. 2.1. Математика	ЖИК-2
				Б. 2.2. Информатика	ЖИК-3
			Б. 2.3. Табигый илимдердин заманбап концепциясы	ЖИК-4 ЖИК-5 ИК-1	
			Б. 2.4. Экология	ИК-5 ИК-6	

жана математикалык статистиканы;
 -табият илиминдеги жана техникадагы кырдаалды жана жөнөкөй системадагы математикалык моделди ;
 - конкретүү кырдаалдар үчүн ыктымалдык модели жана моделдерди түзүүнүн чегинде зарыл эсеп-кысаптарды жүргүзө билүү;
 - физика, химия, экологиядагы теориялык жана эксперименттик изилдөө ыкмаларын билүү;
 - маалыматтар жөнүндө түшүнүгү, аны сактоо жана иштеп чыгуу жолдорун билүү;
 -электрондук эсептөө машинасынын (ЭЭМ) түзүлүшүн, иштөө принциптерин жана негизги мүмкүнчүлүктөрүн билүү;
 - мейкиндик жана мезгил концепцияларын билүү;
 - симметрия принциптерин жана сактоо мыйзамдарын билүү;
 -табият илиминдеги динамикалык жана статистикалык мыйзамченемдүүлүк;
 -дүйнө картинасынын табигый-илимий пайда болуу тарыхы жана негизги концепциясы;
 -курчап турган айлана-чөйрөнүн абалына жана адамдын ден-соолугуна терс таасирин тийгизүүчү кырдаалдар;

колдоно билүү

-объектилердин сандык жана сапаттык байланыштарын айтуу үчүн математикалык символикаларды (белгилерди) пайдалана билүү:
 -моделдерди анын иерархиялык түзүлүшүн эсептөө менен алынган жыйынтыктарды колдонуунун чегинде баалоону изилдөө;
 -эксперименттик маалыматтарды иштеп чыгуунун негизги ыкмаларын колдонуу;
 - эсептөө техникасы жана программалык камсыздоонун мүмкүнчүлүктөрүн колдоно билүү;
 - табият таануунун ар түрдүү бөлүмдөрүнө мүнөздүү болгон чоңдуктун сандык ирээтин баалоо;
 -өздүк эксперттик-талдоо жана изилдөө иштериндеги табигый-илимий түшүнүктү жана концепцияны

	<p>колдоно билүү; -айлана-чөйрөнү сактоо милдеттерин чечүүдө экология мыйзамдарын колдоно билүү; айта билүү -математикалык моделдештирүүнү колдоно айта билүү жөндөмдүүлүгү; -бизнес - милдеттерди чечүү үчүн заманбап математикалык инструментарияны колдоно билүү жөндөмдүүлүгү; -типтүү уюштуруучулук - башкаруучулук милдеттерди математикалык статистикалык жана сандык жолдор менен чечүү; -маалыматтарды сактоо жана иштеп чыгуу ыкмаларын колдонуу жөндөмдүүлүгү; -Интернет-технологиянын негиздери жана иштиктүү маалыматтар менен иштөө үчүн программалык камсыздоону колдоно билүү; -табият кубулуштарын түшүнүү жана баалоо үчүн табигый-илимий талдоонун негизги ыкмаларын колдонуу көндүмү; -айлана-чөйрөнү жана адамдын ден-соолугун сактоонун экономикалык механизми.</p>				
	Вариативдүү бөлүк (билим, чеберчилик, жөндөмдүүлүк ЖОЖдун НБПсы аркылуу аныкталат	10	300		
Б.3.	Профессионалдык мерчем	148	4440		
	Базалык бөлүм	75	2250		
	<p>Мерчемдрдин базалык бөлүмүн окуп үйрөнүүнүн жыйынтыгында окугандар төмөнкүлөрдү билиши керек. билүү: - экономиканын макро жана микро деңгээлине карата өнүгүүсү, функциялаштыруунун мыйзамченемдүүлүгү жана негизги түшүнүгү; - негизги макроэкономикалык көрсөткүчтөрү жана аны эсептөө принциптери; - иштиктүү маалымат менен бирге заманбап иштөө принциптери жана негизги түшүнүк, биргелешкен системада жана түйүндөрдө иштөө ыкмасы, маалыматтык колдоо кызматы менен бирдикте өз ара аракеттенүү жана маалыматты коргоо ыкмалары;</p>			<p>Б. 3.1. Экономика (микроэкономика, макроэкономика) Б. 3.2. Менежменттеги маалыматтык технология Б. 3.3. Статистика (жалпы теория жана социалдык экономикалык) Б. 3.4. Каржы, акча жүгүртүү жана насыя</p>	<p>ЖИК-2 ЖИК-3 ЖИК-4 ЖИК-5 ЖИК-6 ИК-4 ИК-5 ИК-6 СИЖМК-1 СИЖМК-2 СИЖМК-3 СИЖМК-5 ПК-1 ПК-2 ПК-3 ПК-4 ПК-5 ПК-6</p>

<ul style="list-style-type: none"> - башкаруу ишмердүүлүгүндө маалыматтык тейлөөнүн компьютердик технологиясы аспаптык каражат катары; - статистикалык маалыматтарды иштеп чыгуу, алуу, уюштуруу ыкмалары жана принциптери; - социалдык-экономикалык көрсөткүчтөргө өз ара байланыштуу системаны билүү; - социалдык кубулуштарды жана кырдаалдарды талдоо динамикасынын статистикалык ыкмасын; - каржы жана каржы иштеринин маңызы, акчалай жүгүртүүнүн негизи жана экономикадагы насыя; - менеджмент илим жана кесип катары өнүгүүнүн негизги этаптары; - уюмдарды функционалдаштырууда өнүгүү принциптери жана мыйзамченемдүүлүгү; - заманбап уюмдарда менеджердин ролу, функциясы жана милдеттери; - уюмдарда негизги бизнес-кырдаалдар; - уюштуруучулук пландаштыруунун ыкмасы жана түрлөрү, максаттуу эсептөөнүн принциптери; - уюштуруучу түзүмдөрдүн түрлөрү, аларды долбоорлоодогу негизги параметрлер жана принциптер; - ички уюштурууга көзөмөл салуунун негизги түрлөрү жана 				Б. 3.5. Менеджмент (менежмент тарыхы, уюштуруу теориясы, уюмдун менежменти)	ПК-7 ПК-8 ПК-9 ПК-10 ПК-11 ПК-12 ПК-13
				Б.3.6. Уюштуруучулук мамиле	ПК-14 ПК-15 ПК-16 ПК-17
				Б.3.7. Маркетинг	ПК-18 ПК-19 ПК-20
				Б. 3.8. Эсеп жана талдоо	ПК-21 ПК-22
				Б. 3.9. Каржы менежменти	ПК-23 ПК-24
				Б. 3.10. Персоналдарды башкаруу	ПК-25 ПК-26
				Б. 3.11. Башкаруу чечимдери	ПК-27 ПК-28 ПК-29
				Б. 3.12. Жаңычыл менеджмент	ПК-30 ПК-31
				Б. 3.13. Ишкердүүлүк	ПК-32
				Б. 3.14. Стратегиялык менеджмент	

	<p>процедуралары;</p> <ul style="list-style-type: none"> - уюмдардагы элдердин өз ара мамилеси, мотивдешүүсү топто ийкемдүүлүгү, чыр чатакты башкара билүү жана лидерлик сапаттардын негизги теориясы жана концепциясы; - уюштуруу маданиятынын түрлөрү, аны түзүү ыкмалары; - маркетингдин негизги концепциясы, функциясы, маңызы жана уюмдарды башкаруудагы анын ролу; - маркетинг комплексин түзүүчү маркетингдик коммуникация жана рынокту изилдөөнүн негиздери; - каржы жана башкаруу учетунун негизги стандарты, принциптери жана каржы отчеттуулугуна даярдыгы; - каржы ресурстарынын жана аны башкаруунун формалары, аны тартуу ыкмалары; - каржы менеджментинин фундаменталдуу принциптери жана концепциясы; - жалпы уюштуруу башкармалыгында персоналдык башкаруунун ролу, орду, жана уюмдун стратегиялык милдеттери менен байланышы; 				
--	---	--	--	--	--

<p>- персоналдарды башкаруу ишмердүүлүгүнүн негизги багыты, принциптери жана аны жайгаштыруу ыкмасы;</p> <p>- башкаруу чечимдеринин түрлөрү жана аны кабыл алуу, негиздөө ыкмалары;</p> <p>- менежментте чечимдердин натыйжалуулугу жана сапатты камсыздоо принциптери, шарттары;</p> <p>- жаңычылдык теориясынын негизги жобосу жана инновациянын өнүгүү тенденциясы (экономиканын секторлору боюнча) инновациялык ишмердүүлүктү башкаруу жана уюштуруу негиздери, жаңычылдыкты каржылоону уюштуруу формалары;</p> <p>- ишкердик ишмердүүлүктүн формалары жана түрлөрү, ишкердүүлүктүн мааниси жана милдеттери;</p> <p>- ишмердүүлүктү жөнгө салуучу мыйзамченемдүү базага жана негизги нормативдик-укуктук документтерге, ишкердик ишмердүүлүк субъектилердин жоопкерчилиги;</p> <p>- стратегиялык менежменттин базалык концепциясы, принциптери жана ыкмалары, стратегияны түзүү жана ишке ашыруу негизинде уюштуруучулук өнүгүүнү башкаруу негиздери;</p> <p>колдоно билүү:</p> <p>- макро жана микро деңгээлине карата негизги экономикалык кубулуштарды, кырдаалдарды, тенденцияларды талдоо жана башкаруу чечимдерин кабыл алуу үчүн алынган жыйынтыктарды колдонуу;</p> <p>- ар кандай прикладдык</p>				
--	--	--	--	--

<p>программаларды колдонуу менен эмприкалык жана эксперименттик маалыматтарды иштеп чыгуу, башкаруу милдеттерин чечүү үчүн маалыматтык технологияны колдонуу;</p> <ul style="list-style-type: none"> - статистикалык көрсөткүчтөрдү эсептеп чыгаруу жана түшүндүрүү; - жалпыланган жана топтолгон бир топ бөлүштүрүүлөр, динамикалар, графиктер, таблицалар түрүндөгү статистикалык маалыматтарды ирээтке келтирүү; - социалдык-экономикалык кубулуштардын өнүгүшүндөгү мыйзамченемдүүлүк жана өз ара байланышты алып чыгуу; - башкаруу чечимдерин кабыл алуу үчүн каржылык жана акчалай-насыя системалары тууралуу маалыматтарды коолдонуу; - башкаруу ишмердүүлүгүн жүзөгө ашыруу менен байланышкан максаттарды коюу жана милдеттерди түзүү; - уюштуруу түзүмдөрүн долбоорлоо, жоопкерчиликтерин жана полномочиелерин бөлүштүрүү; - башкаруунун негизги функцияларын ишке ашыруу; - уюштуруу маданиятын аныктап таап, анын күчтүү же чабал жактарын ачыкка чыгаруу, аны жакшыртуу боюнча сунуштарды иштеп чыгуу; - коюлган максаттарды чечүү үчүн топтук өз ара иш жүргүзүүнү уюштуруу; - уюмдарда коммуникациялык кырдаалдарды талдоо жана анын натыйжалуулугун жогорулатуу боюнча сунуштарды иштеп чыгуу; - уюмдарда коммуникативдик саясат, сатып өткөрүү, баа, товар тармагында чечимдерди негиздөө жана иштеп чыгуу; - маркетингдик изилдөөлөрдү жүргүзүү, маркетингдик чечимдеди кабыл алуу жана талдоо; - уюмдардын каржы отчеттуулугун түзүү үчүн каржы учетунун базалык ыкмасын колдонуу; - продукциянын өздүк наркын талдоо жана эсептөө, башкаруу учет маалыматынын негизинде далилдүү чечим кабыл алуу; 				
---	--	--	--	--

<p>-ишмердүүлүктүн каржы туруктуулугунун негизги көрсөткүчтөрүн, тез сатылуучу жана төлөө мүмкүнчүлүктөрүн, иштиктүү жана рыноктук жигердүүлүктөрүн, натыйжалуулугун жана рентабелдүүлүгүн эсептеп чыгуу;</p> <p>-жаңы кызматчыларды тандоо, тартуу жана аларды көндүрүү программалары боюнча иш чараларды иштеп чыгуу;</p> <p>-кызматкерлерди аттестациялоо жана баалоонун түрдүү ыкмаларын колдонуу жана аны иш жүзүнө ашырууга катышуу;</p> <p>-уюмдардын персоналдарын мотивдештирүү жана стимулдаштыруу боюнча иш чараларды иштеп чыгуу;</p> <p>-уюштуруу-башкаруучулук милдеттерди ачыкка чыгаруу жана талдоо, башкаруу чечимдеринин ар тараптуу жолдорун иштеп чыгуу жана тандалган альтернативалардын абдан ыңгайлуу тандоосун негиздөө;</p> <p>- тобокелдик жана белгисиздик шартында инновациялык чечимдерди негиздөө жана баалоонун практикалык ыкмаларын колдонуу, инновациялык чечимдердин абдан натыйжалуу варианттарын табуу;</p> <p>- ишкердик идеяларды түзүү, бизнестин максаттарын жана мидеттерин аныктоо, бизнес-планды, долбоорду иштеп чыгуу;</p> <p>- ишкердик ишмердүүлүктүн шарттарын жана факторлорун ачыкка чыгаруу, талдоо жана баалоо;</p> <p>- иштиктүү этиканын жана социалдык жоопкерчилик принциптеринин негизинде бизнести алып баруу;</p> <p>- стратегиялык башкаруу позициясындагы башкаруу кырдаалын талдоо, уюмдардын маселелерин чечүү үчүн стратегиялык менеджмент теориясынын негизги жоболорун колдонуу;</p> <p>айта билүү</p> <p>-мамлекеттик органдардын, өндүрүүчүлөрдүн жана керектөөчүлөрдүн мамилесин талдоонун экономикалык ыкмалары жана аспаптары;</p> <p>- кабыл алынган башкаруу</p>				
---	--	--	--	--

<p>чечимдерин колдоо программасы менен Интернет-технологиянын негиздери жана иштиктүү маалыматтар менен иштөө үчүн программалык камсыздоону колдоно билүү;</p> <ul style="list-style-type: none"> - башкаруу милдеттерин чечүүдө офистик жана түйүндүк технологияны аспаптык каражат катары колдонуу ыкмалары; - статистикалык маалыматтарды чогултуу, иштеп чыгуу жана талдоо ыкмаларын, алынган маалыматтарды комплекстүү жана терең талдоо көндүмүн, көрсөткүчтөр аралык өз ара байланышын алып чыгуу; - социалдык-экономикалык кырдаалдар менен кубулуштардын абалы жана динамикасы тууралуу маалыматтарды заманбап ыкмалар менен чогултуу, иштеп чыгуу жана талдоо; - каржы, насыя, фонд жана валюталык рынокторду талдоо ыкмалары; - уюмдарда жеке жана топтук мамилелерге натыйжалуу таасир берүүнүн заманбап технологиясы; - пландаштыруу жана уюштуруунун, мотивдештирүү жана көзөмөлдөөнүн көндүмдөрү жана инструменттери; - өндүрүштүн жана персоналдардын ишмердүүлүгүн натыйжалуу уюштуруунун ыкмалары жана жолдору; - уюмдарда жеке жана топтук мамилелерге натыйжалуу таасир берүүнүн көндүмдөрү; - уюмдардагы этикалык жагдайларды түзүү жана колдоо ыкмалары; - диагностиканын негизги ыкмалары менен уюмдардагы чыр-чатактарды жоюу жана эскертүү; - товарды (тейлөөнү) алга жылдыруу жана сатып өткөрүүнү бир калыпта муунакташтыруу ыкмасы; - маркетингдик экинчи жолку жана биринчи маалыматтарды колдонуу жана талдоо, издөө, жыйноо жана системалаштыруу көндүмү; - уюмдардын ишмердүүлүгүн талдоо жана эсебин киргизүү көндүмү; - уюмдардын каржы чечимдерин кабыл алуу, негиздөө ыкмалары менен каржылык пландарын иштеп чыгуу, иш жүзүнө ашыруу жана 				
--	--	--	--	--

<p>баалоо; - уюмдардагы персоналдардын мотивдештирилген түзүмүн диагностика ыкмасы менен башкаруу; - чыр-чатактардын болушун жана жоюлушун диагностика ыкмасы менен башкаруу; - уюштурулган милдеттерди талдоо жана аныктоо ыкмасы менен альтернативаларды баалоо, мыкты альтернативаны тандоо ыкмасы; - инновациялык менеджменттин жолдору жана ыкмаларынын жардамы менен техникалык, технологиялык, уюштуруучулук мүнөздөгү көйгөйлүү маселелерди чечүү көндүмү; - бизнес-чөйрөнү талдоо ыкмасы, рыноктук мүмкүнчүлүктү жана коркунучту баалоо көндүмү; - ишкердүүлүк чечимдердин потенциалдык пайдасын жана тобокелдигин, ишкердик тобокелдикти төмөндөтүүнүн негизги ыкмаларын баалоо көндүмү; - ишмердүүлүктүн конкреттүү чөйрөсүндө стратегияны уюштуруу, уюштуруунун тактикалык жана стратегиялык пландарын ишке ашыруу, стратегиялык талдоонун негизги ыкмалары менен негиздөө жана баалоо;</p>				
<p>Вариативдүү бөлүк (билим, чеберчилик, жөндөмдүүлүк ЖОЖдун НБПСы аркылуу аныкталат)</p>	<p>73</p>	<p>219 0</p>		
<p>“Менеджмент” багыты боюнча бакалаврды даярдоо профилдери*:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Уюмдардын менеджменти (тармактар боюнча жана ишмердүүлүк чөйрөсүндө) 2. Маалыматтык менеджмент 3. Социалдык менеджмент 4. Жарнамалык менеджмент 5. Өндүрүштүк менеджмент 6. Каржы менеджменти 7. Маркетингдик башкаруу 8. Чакан жана орто бизнести башкаруу 9. Мамлекеттик башкаруу <p>* Жаңы профилдеги бакалаврды даярдоону киргизүү Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги тарабынан аныкталган тартипте ишке</p>				

	ашырылат.				
Б.4.	Дене тарбия				
Б.5.	Практика (окуу-тааныштыруучу - 2-кредит, өндүрүштүк - 4-кредит, квалификациянын алдындагы - 6-кредит)	12			
Б.6.	ЖКИге даярданууну кошкондогу Жыйынтыктоочу Мамлекеттик аттестация	12			
Б.7.	Негизги билим берүү программасынын жалпы эмгек көлөмү.	240			

*) 1. НБП ТМге киргизилген айрым сабактардын эмгек көлөмү 10 кредитке чейинки (зачеттук бирдик) интервалда (аралыкта) берилет.

2. НБП ТМнин Б.1, Б.2, жана Б.3 базалык сабактардын суммалык эмгек көлөмү НБП ТМде көрсөтүлгөн жалпы эмгек көлөмүнөн 50% пайыз кем эмес көлөмдү түзүш керек.

**) ТМнин Б.2 аталган даярдоонун багытына кирген билим берүү тармагындагы өзгөчөлүктөрдү эсепке алуу менен аныкталат.

***) "Ата Мекен тарыхы" боюнча Мамлекеттик экзамен төртүнчү семестрден кийин бланктык же компьютердик тестирлөө формасында өткөрүлөт.

Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестацияга бакалаврдык бүтүрүү квалификациялык иштери жана профилинин багыты боюнча комплекстүү экзамендери кирет.

5.3. Бакалаврды даярдоонун НБПсын ишке ашыруу шартындагы талаптар.

5.3.1. Окуу процессин кадрлар менен камсыздоо.

Бакалаврды даярдоонун НБПсын ишке ашырууда эреже катары берген сабактарына адистиги шайкеш келген базалык жогорку билими же "магистр" академиялык даражасы бар системалык түрдө илимий, илимий-методикалык ишмердик менен алек болгон педагогикалык кадрлар менен камсыз болуу керек.

Кесиптик мерчемдеги сабак берген окутуучулар эреже катары кандидаттык, докторлук илимий даражасы бар, философиянын доктору академиялык даражасы (phD) жана (же) профессионалдык чөйрөдө шайкеш келген ишмердикте тажрыйбасы бар окутуучулар болуш керек.

Кандидаттык же докторлук илимий даражасы бар окутуучулардын үлүшү НБПнын билим берүү кырдаалын камсыз кылган жалпы окутуучулардын 35 пайызынан кем болбош керек.

5.3.2. Окуу процессинин окуу-методикалык жана маалыматтык камсыздуулугу.

Бакалаврларды даярдоонун НБПсын ишке ашырууда ар бир студенттин маалыматтар базасына жана негизги билим берүү программасынын тизмесиндеги сабактарды толугу менен чагылдырган китепканалык фондго кирүү мүмкүнчүлүгү менен камсыз болушу зарыл. ЖОЖдун билим берүү программасына лабораториялык практикумдар жана практикалык сабактар камтылышы керек. (түзүлгөн компетенциясын эсепке алуу менен аныкталат).

Негизги билим берүү программасы баардык окуу курстары боюнча окуу-усулдук кагаздары жана материалдары, негизги билим берүү

программасынын сабактары (модулдары) менен камсыз болушу зарыл. Окуу сабактарынын (курстары, модулдары) ар биринин мазмуну интернет түйүнүндө же билим берүү мекемелеринин локалдык түйүнүндө чагылдырылышы керек.

Окугандардын аудиториядан сырткары иши методикалык камсыздуулук жана аны аткарууга кеткен убакыт далилдүүлүк менен коштолушу керек.

Негизги билим берүү программасын ишке ашырууда ар бир окугандар маалыматтар базасына жана билим берүү программасынын тизмесиндеги сабактарды (модулдарды) толугу менен чагылдырган китепканалык фондго кирүү мүмкүнчүлүгү менен камсыз болушу керек. Студент өз алдынча даярдануу мезгилинде Интернет түйүнү менен камсыз болушу керек.

Негизги билим берүү программасы боюнча ар бир окуган студент бир окуу китеби, бир окуу-усулдук колдонмо басма табагы менен же билим берүү программасына кирген кесиптик мерчем боюнча электрондук басылма (мезгилдүү басылмалардын электрондук базасын коштоосу менен) камсыз болушу керек.

Китепканалык фонд бардык мерчемдердин базалык сабактары боюнча негизги окуу адабияттарынын акыркы 10 жылда басылган басма же электрондук басылмалар менен жабдылышы керек жана андай басылмалар ар бир 100 студентке 25 нускадан кем болбош керек. (гуманитардык, социалдык жана экономикалык тармактагы базалык бөлүктөр үчүн 5 жылдан кем эмес).

Окуу адабияттары менен бирге кошумча адабияттар фонду маалымдама-библиографиялык жана мезгилдүү басылмалар менен ар бир 100 студентке 1-2 нускадан туура келиш керек.

Ар бир окуган студент жабдылган китепкана фондунан 5 аталыштагы ата мекендик жана 5 аталыштагы чет элдик журналдар менен камсыз болуу мүмкүнчүлүгүнө ээ болуш керек.

5.3.3. Окуу процессинин материалдык-техникалык камсыздуулугу.

Бакалаврларды даярдоодо НВПсын ишке ашырууда ЖОЖдун материалдык техникалык базасы болушу керек. Лабораториялык сабактардын жана сабактар аралык даярдоонун бардык түрлөрүнүн өтүлүшү, ЖОЖдун окуу планында каралган студенттердин илимий-изилдөөчүлүк иштерин камсыз кылыш керек жана санитардык, өрткө каршы эрежелери менен нормалары учурда шайкеш болуусу керек.

Бакалаврдык программаны ишке ашыруу үчүн минималдуу зарылчылыктар болуп эсептелген материалдык-техникалык камсыздуулуктун ичине атайын жабдуулар менен жабдылган кабинеттер жана дарсканалардын болуусу зарыл. Аларга: компьютердик класстар, лингафондук кабинеттер, мультимедиялык каражаттар менен окутулуучу жабдуулары бар дарсканалар кирет.

Электрондук басылмаларды колдонууда ЖОЖ, өз алдынча иштөө нугунда ар бир студентти окуп жаткан сабактын көлөмүнө туура келген Интернет түйүнү бар компьютердик класстан орун менен камсыз кылышы керек.

Бир жолу киргенде 50 колдонуучудан кем эмес студенттин Интернет түйүнүнө кирүү мүмкүнчүлүгүн ЖОЖ кымсыз кылууга милдеттүү.

ЖОЖ зарыл болгон лицензиясы бар камсыздоо программасы, комплектиси менен жабдыш керек.

5.3.4. Бүтүрүүчүлөрдү даярдоо сапатын баалоо.

Жогорку окуу жайы даярдоонун сапатына кепилдик берүү менен төмөнкү жолдорду камсыз кылууга милдеттүү:

- жумуш берүүчү өкүлдөрдү тартуу менен бүтүрүүчүлөрдү даярдоо сапатын камсыз кылуу боюнча стратегиясын иштеп чыгууга;
- билим берүү программасынын мониторингин мезгилдүү рецензиялоого;

- окугандардын билимин жана жөндөмдүүлүгүн, бүтүрүүчүлөрдүн компетенциясын калыс баалоо процедурасын иштеп чыгууга;
- окутуучулук курамдын компетенттүүлүгүн камсыз кылууга;
- баалоо ишмердүүлүгүн макулдашылган критериялар боюнча дайыма өзүн-өзү текшерүүнү өткөрүп турууга жана жумуш берүүчү өкүлдөрдү тартуунун негизинде башка билим берүүчү мекемелер менен салыштырууга;
- өзүнүн ишмердүүлүгү, планы, жаңычылдык жыйынтыктары тууралуу коомчулукка маалымат берүүгө;

5.3.4.1. Негизги билим берүү программасын өздөштүрүү сапатын баалоо, студенттин жетишкендигин кезектеги текшерүү, аралык аттестация жана бүтүрүүчүлөрдүн жыйынтыктоочу, мамлекеттик аттестациясын камтышы керек.

Ар бир сабак боюнча билимдин кезектеги жана аралык текшерүүнүн конкреттүү формасы жана процедурасы ЖОЖ тарабынан өз алдынча иштелип чыгат жана окуй баштаган студенттерге бир айдын ичинде маалымат берилет.

5.3.4.2. Окугандарды аттестациялоо үчүн алардын персоналдык жетишкендигине ылайык НБПсына туура келген мезгилге бөлүнгөн талаптар боюнча (жетишкендигин жана аралык аттестациясын кезектеги текшерүү) билимде жетишкендикти, жөндөмдүүлүктү, алган компетенциялардын деңгээлин баалоочу, типтүү тапшырмалар, текшерүү иштери, тесттер жана текшерүүнүн ыкмаларын ичине камтуучу баалоо каражаттарынын фонду түзүлөт.

Баалоочу каражаттар фонду ЖОЖ тарабынан иштелип чыгат жана бекитилет.

Окугандардын жетишкендиктерин кезектеги текшерүү жана алардын келечектеги кесиптик ишмердүүлүк шартын максималдуулук үчүн аралык аттестация программасына ЖОЖ тарабынан шарттар түзүлүшү керек. Ал шарттарга конкреттүү илим тармактары боюнча окутуучулар, сырткы эксперт катары жумуш берүүчүлөр, окшош илимдер боюнча сабак берген окутуучулар ж.б.у.с. жигердүү тартылышы керек.

5.3.4.3. Окугандарга толугу менен окуу процессин уюштуруу жана сапатын ошондой эле окутуучулардын иштеринин мазмунун баалоо мүмкүнчүлүгү берилиши керек.

5.3.4.4. Бакалаврдык бүтүрүү квалификациялык ишин коргоо жана профилдик багыты боюнча комплекстүү экзамендери жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациянын ичине кирет.

ЖПБнүн МСтынын бөлүгү бакалавриаттын негизги билим берүү программасын өздөштүрүү жыйынтыгына болгон талаптарын Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги тарабынан бекитилген жогорку окуу жайлардын бүтүрүүчүлөрүнүн жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациясы тууралуу азыркы Жобонун негизинде бүтүрүү квалификациялык (бакалаврдык) ишинин мазмунуна, көлөмүнө жана структурасына болгон талап, жогорку окуу жайы тарабынан аныкталат.

580200 "Менеджмент" багыты боюнча учурдагы стандарт менеджмент тармагындагы билим берүү боюнча М.Рыскулбеков атындагы Кыргыз экономикалык университетинин алдындагы Окуу-усулдук бирикмеси тарабынан иштелип чыккан

Түзүүчүлөр:

1. Чубурова Жаңыл Темировна – М.Рыскулбеков атындагы КЭУнун “Туризм, меймандостук жана ишкердүүлүк” кафедрасынын башчысы, э.и.д, профессор
2. Асанова Айсалкын Асановна – Ж.Баласагын атындагы Кыргыз Улуттук университетинин Башкаруу жана Бизнес институнун директору, э.и.д., профессор
3. Алманбетов Шарип Бадиевич М.Рыскулбеков атындагы КЭУнун “Экономика, маркетинг жана менеджмент” кафедрасынын башчысы, э.и.к., доцент
4. Асаналиева Сонун Асаналиевна М.Рыскулбеков атындагы КЭУнун “Экономика, маркетинг жана менеджмент” кафедрасынын доценти, э.и.к.
5. Алимова Эльмира Ташмаматовна Кыргыз Республикасынын Президентине караштуу Башкаруу академиясынын магистратура бөлүмүнүн башчысы, э.и.к., доцент
6. Абдукаримова Айгуль Ахматовна Ж.Баласагын атындагы Кыргыз Улуттук университетинин Башкаруу жана бизнес институтунун “Менеджмент жана статистика” кафедрасынын башчысы, э.и.к., доцент
7. Дербишева Эльмира Дупеновна Н.Исанов атындагы Кыргыз Мамлекеттик курулуш, транспорт жана архитектура университетинин “Курулуш, экономика жана менеджмент” институнун “Менеджмент” кафедрасынын башчысы э.и.к., доцент
8. Конокбаева Дамира Кыясовна К.Карасаев атындагы Бишкек гуманитардык университетинин колледжинин директору, э.и.к., доцент
9. Хасанова Людмила Владимировна Б.Н.Ельцин атындагы Кыргыз-Россиялык Славян университетинин “Менеджмент” кафедрасынын башчысы, э.и.к., доцент
10. Мурзалиева Наталья Виктровна К.И.Скрябин атындагы Кыргыз Улуттук агрардык университетинин Экономика жана каржы институнун “Менеджмент” кафедрасынын башчысы, э.и.к.,
11. Джумабаева Марина Зарипбековна Бишкек Каржы-экономикалык Академиянын “Менеджмент” программасынын башчысы, э.и.к.,
12. Омурбекова Марина Олеговна И.Раззаков атындагы Кыргыз мамлекеттик техникалык

университетинин Башкаруу жана Бизнес институтунун
“Менеджмент” кафедрасынын башчысы, э.и.к., доцент

13. Турдукулова Эльмира Рафаэловна И.Арабаев атындагы Кыргыз
мамлекеттик
университетинин Экономика жана Менеджмент
институтунун “Менеджмент” кафедрасынын башчысы,
э.и.к., доцент

14. Татышов Улан Каныбекович М.Рыскулбеков атындагы КЭУнун
“Туризм, меймандостук
жана ишкердүүлүк” кафедрасынын ага окутуучусу

Которгон М.Рыскулбеков атындагы “Мамлекеттик жана расмий тилдер”
кафедрасынын башчысы, п.и.к., доцент Жапаралиева Н.Ж.